

גלי יונות לעירון בפרשת השבוע

ערוכים בידי נחמה ליבוביץ

יו"ל ע"י מוסד תורה והשכלה למבוגרים ולנער
הסתדרות ינשי מזרחי באמריקה

פרק ט'

שמדור (תש"ט)

ע' גם גליון סמיני תש"ד, ביחוד שאלה אחרונה!

א. פסוקים א - ה'

אברבנאל מקשה:

באמר "ואל בני ישראל תדבר לאמר קחו שפיר עזים לחסאת וג'".
כיון שהקריב משה את אהרן ואת בניו ואת זקני ישראל וצוה אהרן על
קרבנו, למה לא צוה גם כן לבני ישראל על קרבנם וצוה את אהרן שידבר
אליהם ושיצוה עליו, והכתוב אמר "ויקחו את אשר צוה משה", מורה שהוא
צוה אותם על קרבנם, לא אהרן לבד?

ישב קושיתו.

ב. ה: ויקרבו כל העדה ויעמדו לפני ה'.

ספרא ה' "ויקרבו כל העדה ויעמדו לפני ה'" - קרבו כולם בשמחה ועמדו
לפניו. מסל למלך שכעס על אשתו והוציאה. לאחר ימים בתרצה לה.
מיד חגרה מתניה, קשרה כתניה והיתה משמשת אותו יותר מדי.
אף כך ישראל: כידן שראו שבתרצה המקום לכפר על עונותיהם, קרבו
כולם בשמחה ועמדו לפניו, לכך נאמר "ויקרבו כל העדה ויעמדו
לפני ה'".

דברי ספרא אלה מפורשים במלבי"ם:

מבואר אצלנו שיש הבדל בין "קרב" ובין "נגש" שהקריבה היא
בשנים שנים, וההגשה בקטן לפני גדול, בכל מקום שיש בו מורח
או מורא. ובבראשית רבה: "מציוו" הגשה' - למלחמה,
'הגשה' - לפירס, 'הגשה' - לתפילה" (והביאו רש"י בראשית י"ח כ"ג
וכן (ירמ' ל') נצב "והקרבתי ונגש אלי".
גם מבואר אצלנו שיש הבדל בין עמד ובין נצב. שהעמידה
היא רק הפך הישיבה, וההתייבשות מורה שמתחזק לעמוד במקום
ההוא, עד שהעמידה וההעכבה במקום הקדוש יפל עליה יותר
פעל' נצב' ; בפרס במקום שהיו מצפים חול הכבוד העליון,
כמו שאמר כי היום ה' נראה אליכם.

1. מה היה הקשי בפטוקנו שאותו רצה הספרא לישב?
2. במה מסייעים דברי המלבי"ם להבנת הספרא?

ד. כבוד ה'

כי היום ה' נראה אליכם.

ו... זה הדבר אשר צוה ה' תעשו וירא אליכם כבוד ה'.

כ"ג: ויבא משה ואהרן אל אהל מועד ויצאו ויברכו את העם וירא כבוד
ה' אל כל העם.

רש"י

שמות ט"ז ז' ד"ה ובקר וראיתם את כבוד ה'.
לא על הכבוד שנאמר (שמות ט"ז י') "והנה כבוד ה' נראה בענן"
נאמר, אלא כך אמר להם: ערב וידעתם כי היכולת בידי לתת תאותכם,
ובשר יתן, אך לא בפנים מאירות יתננו לכם, כי שלא כהוגן שאלתם
אותו ומכרס מלאה, והלחם ששאלתם לצורך - בירידתו לבוקר תראו
אך כבוד אור פניו סיורידתו לכם דרך חבה, בבקר, שיש שהות
להכיניו וטל מלמעלה וטל מלמטה כמובן בקופסה.

רש"י

ויקרא ט' כ"ג ד"ה ויצאו ויברכו את העם
אמר 'ויהי בועם ה' אלוהינו עלינו', יהי רצון שתשרה שכינה
במעטת ידיכם! לפי שכל שבעת ימי המלואים, שהעמידו משה למשכן
ושמט בו ופרקו בכל יום, לא שרתה בו שכינה' והיו ישראל בכלמים
ואומרים למשה: "משה רבנו, כל הסורח שטרחנו, שתשרה שכינה
בינינו ונדע שנתכפר לנו עון העגל", לכך אמר להם: "זה הדבר אשר צוה ה'
תעשו וירא אליכם כבוד ה'". אהרן אתי כדאי וחשוב ממני שע"י קרבנותיו
ועבודתו תשרה שכינה בכם ותדעו שהמקום בחר בו.

רשב"ם

שמות ט"ז ז' ובקר וראיתם את כבוד ה':

שימסיר לכם לחם בבוקר.

ויקרא ט' ד' ד"ה כי היום ה' נראה אליכם

ויוציא אש מן השמים להקטיר קרבנות.

ויקרא ט' כ"ג ד"ה וירא כבוד ה' אל כל העם:

כיצד? (כ"ד) "ותצא אש מלפני ה' מבית קדשי הקדשים."

רמב"ן שמות ט"ז ז' ובקר וראיתם את כבוד ה' והנכון בעיני כי היה הפלא במן גדול מאד, כי השלו הגיו, אותן מן היס ברוח כדרך העולט, אבל המן נוצר להם עתה יצירה חדשה בשמים, כענין מעשה בראשית, והוא מה שאמרו בו (מסכת אבות פרק ה' משנה ו') שנברא בין השמשות.

ולכך אמר הכתוב: באות אשר יעשה לכם היום בערב תדעו, כי הוציא אתכם מארץ מצרים, כי יערוך לכם שולחן במדבר (המליצה שאולה מטהלים ע"ח י"ט), אבל בפלא הגדול אשר יעשה לכם בבוקר, תראו את כבוד מלכותו, "אשר מי אל בשמים ובארץ יעשה כמעשיו וכגבורותיו", שבגדולות ובנפלאות שיעשה השם, יראה את כבודו, כענין (ישעיהו ס"ו י"ח) "לקבץ את כל הגוים והלשונות ובאו וראו את כבודי", וכן רבים.

הרכסים לבקעה שמות י"ד י"ח ד"ה בהכבודי בסרעה ברכבו ובשרשיו פלאות המקום ית' קורא הכתוב בכל מקום "כבודי", (ישעיהו ס"ו) "ובאו וראו את כבודי" - את נפלאותי. (ישעיהו ס"ו) "והגידו את כבודי" וכן (שמות ט"ז ז') הפלא שעושה לכם בירידת המן.

הרכסים לבקעה ויקרא ט' כ"ג ד"ה וירא כבוד ה': ויפרש האריך? שיצא אש מלפניו ותאכל, הפלא הזה נקרא 'כבוד ה'?

באור (ר' נפתלי הרץ ויזל) ויקרא ט' ו' וירא אליכם כבוד ה' כבוד נברא לעיני העם, וידעו כי ה' שוכן בקרבם ואיננו כמו "וירא אליו ה'" (בראשית י"ח א'), "ואראה את אד' יושב על כסא" (ישעיהו ו' א') שהוא במראה הנבואה, אבל ראית כבוד ה' "הוא הענין והכבוד נראה בו, כדמות אור יקר נשגב מן האור הידוע לנו, וזה פירוש "וירא אליכם כבוד ה'" (כאן פ' ז') וככה ירד כבוד ה' על המסכן לעיניהם וכן "והנה כבוד ה'" בראה בענין (שמות ט"ז י') וכיוצא בזה תמיד על כבוד מושג לעין, ובלי ספק שביום זה היה תוספת אורה וכבוד, והוא מן הדברים המפליאים שמדרך התורה לקצר בהם ולהעלים ענינם, ובשאר מקומות שנזכר גלוי שכינה בענין, היה דבור ומצוה, אבל כאן אינו אלא לכבוד ישראל להודיעם כי רצה אלוקים את מעשיהם,

- (1) מה פירושו של 'כבוד ה' לפי הנ"ל? (סדר הפרשנים לקבוצות!)
- (2) מדוע אין לדעת רס"י לזהות את כבוד ה' בשם 'ט"ז ז' עם כבוד ה' שמוזכר סם בפסוק י'?
- (3) ההולך הרמב"ם בפרושו לשמות ט"ז ובפרושו למקומנו באותה דרך?

ג. ו' ויאמר משה: זה הדבר אשר צוה ה' תעשו וירא אליכם כבוד ה'.

ספרא ו' זה הדבר אשר צוה ה' תעשו. אמר להם משה לישראל: אותו יצר הרע העבירו מלבכם ותהיו כלכם ביראה אחת ובעצה אחת לסרת לפני המקום, כשם שהוא יחידי בעולט, כך תהא עבודתכם מיוחדת לפניו, שנאמר (דב' י"א ט"ז) "ומלתם את ערלת לבבכם". מפני מה? (דברית סם) "כי ה' האלוקים הוא אלוקי האלוקים ואדוני האדונים"; עשיתם כן "וירא אליכם כבוד ה'".

דברי ספרא אלה מפורשים במלביים:
לא ידענו מה צוה שיעשו הם, והלא הם לא עשו דבר, רק אהרן עב. עבודתו, ופרש ספרא בדרך הדרוש, שצוה שהם יעשו מעשה הכהן הגדול שמה שיעשה הכהן הגדול בבית מקדש הגדול יעשו הם בבית מקדש הקטן, שהוא הלב, אשר סם מסכן כבוד ה', כמו שאמר (שמות כ"ה ח') ושכנתי בתוכם; וכמו שזבחו כחות החיים והקסמיו אותם על מוקדה במזבח הגדול, ככה יזבחו כל איש כחות הנפש המתארה והמתעורר-שהוא היצר הרע-על מזבח הקטן, להעבירו ע"י אש אהבת ה' עד שיחד כל כוחותיו לאדון המיוחד.
ואם עשיתם כן - וירא אליכם כבוד ה' לשכון כבוד בתוכם.
ו' ומעם "ויאמר משה זה הדבר אשר צוה ה' תעשו" כאשר הראיתיו (בראשית כ"ד י"ד ד"ה אותה הוכחת) 'ואשאל אותה'. ומעמו: כבר אמר להם משה 'זה הדבר עשו', שיתנו שעיר ועגל וכבש ושור ואיל, אז יראה להם כבוד ה' - והסעם על האש שיצא.

ראב"ע

- (1) מה קשה בפסוקנו גם לספרא גם לראב"ע?
- (2) מה בין תשובת הראב"ע לבין תשובת הספרא?
- (3) הסבר את דברי ראב"ע "וכבר הראיתיו" ואשאל אותה, ומה ענין הפסוק ההוא בבראשית לעניננו?
- (4) לשם מה נעזר המלביים בשמות כ"ה ח'?

שאלות וגם תשובות זא לשלוח לנחמה ליבוביץ, קרית משה ירושלים.